

2. Kogunemisvabadust kasutatakse aina aktiivsemalt

Põhiseaduse paragrahviga 47 tagatud kogunemisvabadus on Eestis olnud üldiselt hästi kaitstud.¹ Vabas ühiskonnas tähendab kogunemisvabadus inimeste õigust oma meelsust väljendada, sealhulgas valitsuse vastu meelt avaldada ja valitsust kritiseerida.

Kogunemisvabadust on kasutatud lainetena, näiteks 2011.-2012. aastatel toimus mitu suuremat meeleavaldust (teemad olid näiteks ACTA, palgalõhe, koolide ühendamisest, Euroopa stabiilsusmehhanism, õppetoetused). Vahepeal meeleavalduste hoog rauges, ent mõni aasta hiljem said need uuesti hoo sisse ja alates 2015. aastast on taas olnud näha inimeste suuremat valmisolekut tulla oma väärtuste nimel tänavale. Üks muutus võrreldes varasemaga on olnud see, et teemad, mis on toonud inimesed meelt avaldama, on viimastel aastatel olnud seotud just inimõiguste, võrdse kohtlemise ja avatud ühiskonnaga. Seega saab öelda, et on kasvanud peale märkimisväärne hulk inimesi, kes peavad tähtsaks just demokraatliku ühiskonna väärtusi, nagu vabadused, võrdsus, inimõigused ja keskkond. Ollakse valmis seisma ühiskondlike väärtuste eest, mille puhul puudub enda otsene kasu, pigem nähakse kasu ühiskonnale tervikuna.

Sellist ühiskonna küpsust on olnud võimalik täheldada alates 2015. aastast mitmeid kordi. Reaktsioonina pagulaskriisile tekkis 2015. aastal liikumine Sõbralik Eesti, mille tegevus peadis Tallinnas Vabaduse väljakul kontserdiga, et ühendada inimesi, kes soovivad hoida Eestit salliva, abivalmi ja avatuna. 2017. aastal toimus Tallinnas festivali Baltic Pride raames üle kümne aasta taas solidaarsusrongkäik, mille eesmärk oli seista vaba ja hooliva ühiskonna eest, kus kõigil on hea ja turvaline elada, olenemata seksuaalsest ja soolisest identiteedist ja eneseväljendusest.

2019. aastal kandsid meeleavaldused selgelt just avatud ühiskonna ja demokraatlike väärtuste eest seismise sõnumit. Selle sõnumi kutsus vähemalt osaliselt esile võimule tulnud Keskerakonna, Isamaa ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna konservatiivne valitsus. Nii algas 2019. aasta naiste marsiga Tallinnas, aprillis

toimus lauluväljakul Kõigi Eesti kontsert, millega seisti demokraatlike väärtuste, õigusriigi põhimõtete ja kõigi inimeste austamise eest. 2018. aastal Greta Thunbergi eestvedamisel alguse saanud noorte liikumine kliimamuutuste ärahoidmiseks jõudis 2019. aastal ka Eestisse, kui siinsed noored alustasid liikumise Fridays for Future algatatud iganädalasi kliimastreike Riigikogu hoone ees. Seega sai konservatiivsest valitsusest üks tõukejõude kodanikuühiskonna suuremale aktiivsusele ja inimeste valmisolekule tulla tänavale meelt avaldama.

Paraku tõi Keskerakonna, Isamaa ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna valitsuse tegevus 2019. aastal kaasa ohu kodanikuruumile ja kogunemisvabadusele. EKRE eestveetud ähvarduste tõttu tuli osa LGBT+ teemaliste ürituste asukohta muuta ja osa kohtumisi ürituse ajal mujale viia.² See selge oht kogunemisvabadusele põhjustas ka suurema ohutunde niigi ühiskonnas marginaliseeritud rühmade seas. Ühtlasi sattusid LGBT+ aktivistid veel suurema surve alla, kui nad muidu olid olnud, mis võib kaasa tuua selle, et inimõigustega tegelevad vabaühendused tõmbavad kokku oma tegevust või jätavad osa tegevusi kas enda või osalejate turvalisuse tagamise nimel tegemata.

- ¹Rammo, A. Kogunemis- ja ühinemisvabadus. – Käsper, K., Rünne, E. (toim). Inimõigused Eestis 2020. Eesti Inimõiguste Keskus 2019. – <https://humanrights.ee/materjalid/inimoigused-eestis-2020/kogunemis-ja-uhinemisvabadus/> (15.11.2021).
- ²Koppel, T. Homofobne propaganda sidusa ja salliva ühiskonna teenistuses. – Feministeerium, 19.10.2020. –<https://feministeerium.ee/homofobne-propaganda-sidusa-ja-salliva-uhiskonna-teenistuses> (15.11.2021).